

2 Formele positie van GS

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de toetsing of nieuwe hoogspanningsleidingen passen binnen een bestemmingsplan. Bij bestaande hoogspanningsleidingen zullen gemeenten een afweging moeten maken tussen de voor- en nadelen van verschillende nieuwbouwlocaties in relatie tot zonering rond hoogspanningsleidingen. Gemeenten hebben ook een rol in het kader van de bouwvergunningprocedure. De provincie kan via het streekplan in beleidsmatige zin uitspraken doen over hoogspanningsleidingen. Verder heeft ons college een rol bij de toetsing van bestemmingsplannen. In het kader van de sturingsfilosofie van het streekplan worden bestemmingsplannen en artikel 19-vrijstellingen niet ambtshalve getoetst op dit onderwerp. Het in acht nemen van eventueel geldende afstandsnormen wordt als verantwoordelijkheid van het betreffende gemeentebestuur beschouwd. Gemeenten hebben de verantwoordelijkheid om een afweging te maken tussen de voor- en nadelen van verschillende nieuwbouwlocaties. Hierbij zal de eventuele aanwezigheid van hoogspanningsleidingen, en het mogelijke gezondheidsrisico dat hiermee verbonden is, moeten worden meegewogen.

Verder is het de verantwoordelijkheid van de netwerkbeheerder om met het mogelijke gezondheidsrisico rekening te houden bij de keuze van het traject en de configuratie (bijvoorbeeld keuze voor masthoogten) van nieuwe hoogspanningsleidingen.

Gelet op de sturingsfilosofie van het streekplan, op basis waarvan ons college niet in de verantwoordelijkheid van andere partijen treedt, heeft ons college zich tot op heden terughoudend opgesteld.

3 Regelgeving op het gebied van hoogspanningsleidingen

In januari 2004 verscheen de VROM-nota 'Nuchter omgaan met risico's, beslissen met gevoel voor onzekerheden'. De kernboodschap van deze nota is dat Nederland toe is aan een nuchtere discussie over bepaalde milieurisico's (zoals de hoogspanningsleidingen). Een dergelijk discussie is nodig omdat teveel onduidelijkheid is ontstaan over de vraag waarop de overheid mag worden aangesproken en waar de eigen verantwoordelijkheid van de burger en het bedrijfsleven geldt. De nota gaat ook in op de problematiek rond hoogspanningsleidingen. Het Rijk legt de verantwoordelijkheid bij provincies, gemeenten en netbeheerders.

De Staatssecretaris van VROM heeft 3 oktober 2005 een advies met betrekking tot hoogspanningsleidingen verstuurd aan decentrale overheden, EnergieNed en Netbeheerders Elektriciteit. Dit advies heeft betrekking op de problematiek rond het wonen in de buurt van bovengrondse hoogspanningsleidingen. In de afgelopen decennia zijn veel onderzoeken gedaan naar de mogelijke effecten op de gezondheid van de magnetische velden afkomstig van deze leidingen. Uit buitenlandse epidemiologische onderzoeken is een zwak maar statistisch significant verband naar voren gekomen tussen kinderen tot aan 15 jaar die wonen in de buurt van hoogspanningsleidingen en een verhoogde kans op het krijgen van leukemie. Uit de onderzoeken volgt echter geen oorzakelijk verband. Dit is ook bevestigd door onder meer de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) en de Nederlandse Gezondheidsraad (het adviesorgaan van de Nederlandse overheid).

Behalve naar leukemie is - zowel bij kinderen als bij volwassenen - onderzoek gedaan naar andere vormen van kanker, hart- en vaatziekten en ziekte van Parkinson en Alzheimer. Geen van deze aandoeningen komt vaker voor bij mensen die in de buurt van een hoogspanningsleiding wonen.

De Staatssecretaris adviseert op basis van het voorzorgprincipe om in **nieuwe situaties** zo veel als redelijkerwijs mogelijk is te vermijden dat kinderen langdurig verblijven in het gebied rond bovengrondse hoogspanningsleidingen waarbinnen het jaargemiddelde magneetveld hoger is

dan 0,4 microTesla (de magneetveldzone).¹ In nieuwe situaties wordt uit voorzorg dus zonering aanbevolen. Het advies met betrekking tot de 0,4 microTesla is gericht op nieuwe situaties omdat maatregelen in bestaande situaties maatschappelijk vaak onevenredig grote gevolgen hebben (bijvoorbeeld de verplaatsing van woningen of hoogspanningsleidingen), terwijl in nieuwe situaties vaak nog keuzemogelijkheden aanwezig zijn en preventie aanzienlijk goedkoper is dan sanering. Daar komt bij dat het effect van deze ingrijpende en dure maatregelen onzeker is.

Het advies is een aanzienlijke aanscherping van de internationaal geadviseerde referentiewaarden voor dergelijke magneetvelden (100 microTesla). Deze waarde is gericht op het vermijden van korte termijn effecten zoals spiersamentrekkingen of lichtflitsen in het oog. In de praktijk wordt deze waarde op grondniveau bij hoogspanningsleidingen nergens overschreden in Nederland.

Op basis van het privaatrecht is er rond een hoogspanningsleiding in het algemeen sprake van een zakelijk rechtstrook. Voor deze stroken (van meestal tweemaal 30 meter) is vastgelegd dat deze moeten worden vrijgehouden van bouwwerken. In onderling overleg kan de beheerder van de hoogspanningsleiding aan de terreineigenaar hiervan geheel of gedeeltelijk ontheffing verlenen. Daarnaast kan het vigerende bestemmingsplan leiden tot een weigering van een bouwvergunning door de gemeente. Tenslotte geldt op basis van de (Model)bouwverordening 1992 een verbod voor bouwvergunningplichtige bouwwerken binnen een afstand van zes meter van de voor stroomgeleiding bestemde draden van bovengrondse hoogspanningsleidingen. B&W kunnen ontheffing verlenen van dit verbod, indien de elektrische spanning van de hoogspanningsleiding daarvoor geen bezwaar oplevert.

4 Veiligheid van hoogspanningsleidingen

Naar de veiligheid van hoogspanningsleidingen bij (zware) weersomstandigheden is door het RIVM geen onderzoek verricht en ook het informatiedossier van VROM bevat geen informatie over dit onderwerp. Er is wel onderzoek verricht door het Nederlands Instituut voor Brandweer en Rampenbestrijding naar de blusrisico's van woningen binnen de gevarenzone van hoogspanningsleidingen. Voor het blussen van branden in de gevarenzone kunnen gemeenten of regio's speciale afspraken maken. Als die afspraken er zijn, kan de brandweer onder bepaalde randvoorwaarden op dezelfde wijze te werk gaan als bij een gewone woningbrand. De provincie heeft geen rol bij het maken van afspraken met de brandweer, dat is voor de gemeenten weggelegd.

5 Kosten gemoed met oplossing van eventuele problemen

Alle bestaande hoogspanningsleidingen van Continuum en Tennet voldoen aan de advieswaarden van VROM en aan de internationaal geldende advieswaarden. Bij nieuwe leidingen gelden striktere advieswaarden dan bij bestaande als het gaat om de magnetische velden. Continuum heeft aangegeven dat zij bereid is de kosten voor onderzoek naar alternatieven voor bovengrondse hoogspanningsleidingen te dragen. De aanvrager (gemeente) betaalt echter de uitvoering, zoals bijvoorbeeld het ondergronds brengen.

Ondergrondse kabels zijn in bestaande en in nieuwe situaties aanzienlijk duurder dan bovengrondse hoogspanningsleidingen. Wellicht dat een projectontwikkelaar de kosten voor het ondergronds aanleggen van hoogspanningsleidingen kan meenemen in de totaalbegroting van een bouwproject.

Het ondergronds brengen heeft als voordeel dat de 0,4 microTesla-zone smaller is dan bij een bovengrondse leiding. Wel dient het kabeltracé toegankelijk te blijven zodat nooit het hele tracé gebruikt kan worden voor woningbouw.

¹ De magneetveldzone is de strook grond die zich aan beide zijden langs de hoogspanningsleiding uitstrekt en waarbinnen het magneetveld gemiddeld over een jaar hoger dan 0,4 microTesla is of in de toekomst kan worden.

Om een indicatie van de kosten te geven, wordt een onderzoek van de gemeente Zutphen aangehaald. NUON heeft in 2004 in opdracht van B&W van Zutphen een onderzoek uitgevoerd naar **magnetische velden in Wamsveld**. Op basis van het toenmalige prijspeil waren de kosten voor het ondergronds aanleggen van hoogspanningsleidingen circa € 1.100.000,- per kilometer, en de kosten voor lijnverplaatsing circa € 500.000,- per kilometer. De opbrengsten in relatie tot de totale exploitatie zijn niet bekend.

KEMA heeft in opdracht van het Ministerie van VROM een kosten- en batenanalyse uitgevoerd met het doel om inzicht te verkrijgen in de kosten die gepaard gaan met de aanpassing van bovengrondse hoogspanningsleidingen.² In de analyse zijn onder andere van de maatregelen nieuwbouw van een hoogspanningleiding en het ondergronds brengen de gevolgen en de kosten bepaald. De kosten voor nieuwbouw zijn € 480.000,- per kilometer en voor het ondergronds brengen € 2.879.00,- per kilometer bij een leiding van 150 kV (het grootste deel van het Gelders netwerk). Het rendement (kosten per gereduceerde woning) varieert van resp. € 47.568,- per woning bij nieuwbouw en € 203.715,- per woning bij 150 kV.

Het is belangrijk voor ogen te houden dat voor eventuele financiële bijdragen van de provincie in het oplossen van eventuele problemen met hoogspanningsleidingen het aspect van de precedentwerking van belang is. Vanuit het Rijk worden geen financiële middelen beschikbaar gesteld.

6 Uitvoering motie

De provincie heeft historisch en juridisch gezien een terughoudende rol bij de problematiek omtrent hoogspanningsleidingen. De gemeenten zijn primair verantwoordelijk voor het naleven van wet- en regelgeving met betrekking tot hoogspanningsleidingen.

Een gemeente waar een concreet probleem speelt kan deze voorleggen aan ons college. Indien oplossing van het probleem de provinciale doelen dient en een gemeente bereid is haar financiële verantwoordelijkheid te dragen, is ons college bereid zich in te spannen voor mogelijke oplossingen. Wij doen wel een uitdrukkelijk appel op de eigen verantwoordelijkheid van de betrokken partners (sturingsfilosofie).

Bij het waarderen van de betreffende problemen van gemeenten zoeken wij aansluiting bij het coalitieakkoord. Daar waar - gelet op het coalitieakkoord - ambities van ons college liggen, zal ons college zich inspannen mee te werken aan oplossingen voor knelpunten (bijvoorbeeld bij de realisatie van woningbouwprojecten) die worden veroorzaakt door bovengrondse hoogspanningsleidingen. Provinciale ambities liggen onder andere bij het Gelders Stedelijk Ontwikkelingsbeleid (GSO) en de sleutelprojecten. Dit houdt concreet in dat maatwerk per dossier wordt geleverd. Daarbij zullen wij rekening houden met de volgende aspecten:

- de omvang en ernst van de gevaren en risico's;
- de mogelijkheden en effectiviteit van maatregelen;
- de maatschappelijke waardering en acceptatie van risico's;
- de kosteneffectiviteit van maatregelen.

Concreet kan de door ons te leveren inspanningsverplichting bijvoorbeeld bestaan uit het voeren van gesprekken met de leidingbeheerder. Deze insteek is ook gekozen in Beekbergen (Apeldoorn). Bij een discussie in het kader van de zoekzones over woningbouwmogelijkheden in de Apeldoornse kleine kernen is de hoogspanningsleiding dwars over Beekbergen een groot obstakel gebleken. Er dient namelijk een bebouwingsvrije zone in acht te worden genomen die woningbouw verhindert op een in ruimtelijk inzicht prima locatie. Over die locatie is afgesproken dat ons college de gemeente zal ondersteunen in de acties om met de leidingbeheerder (Tennet)

² J.F. van Wolven (KEMA T&D Consultancy), Kostenanalyse van de technische maatregelen ter beperking magnetische velden nabij bovengrondse hoogspanningslijnen (vooronderzoek), oktober 2002.

te komen tot een passende oplossing (verleggen van het tracé of ondergronds aanleggen) die woningbouw wel mogelijk maakt. In het kader van het kwalitatief woonprogramma acht ons college het van belang dat regio's voldoende ruimte hebben voor woningbouw. De gemeente Apeldoorn heeft het voortouw in de gesprekken met de leidingbeheerder.

Deze insteek gericht op concrete problemen past bij de rol en verantwoordelijkheid van de provincie op het gebied van hoogspanningsleidingen. Dit leidt ertoe dat ons college geen integrale inventarisatie van risicovolle situaties in Gelderland en geen inschatting van de kosten voor oplossingen van het probleem met bovengrondse hoogspanningsleidingen zal maken. Ook zullen wij niet voor elke probleemsituatie overleg aangaan met belanghebbende partijen. Zoals uit vorenstaande blijkt kunnen in specifieke probleemsituaties die passen binnen het coalitieakkoord en waarbij oplossing van het probleem de provinciale doelstellingen dient, de door uw Staten gevraagde acties wel aan bod komen. In deze situaties zijn wij bereid om overleg te voeren met de diverse betrokkenen en belanghebbenden overeenkomstig de door u aangenomen motie. Wij menen op deze wijze - gelet op onze verantwoordelijkheden en rol - een goede invulling te geven aan de motie.

Wij geven u in overweging deze notitie voor kennisgeving aan te nemen.

Arnhem, 18 september 2007 - zaaknr. 2007-014473
Gedeputeerde Staten van Gelderland
C.G.A. Cornielje - Commissaris van de Koningin
H.M.D. Brouwer - secretaris

+ + + + +